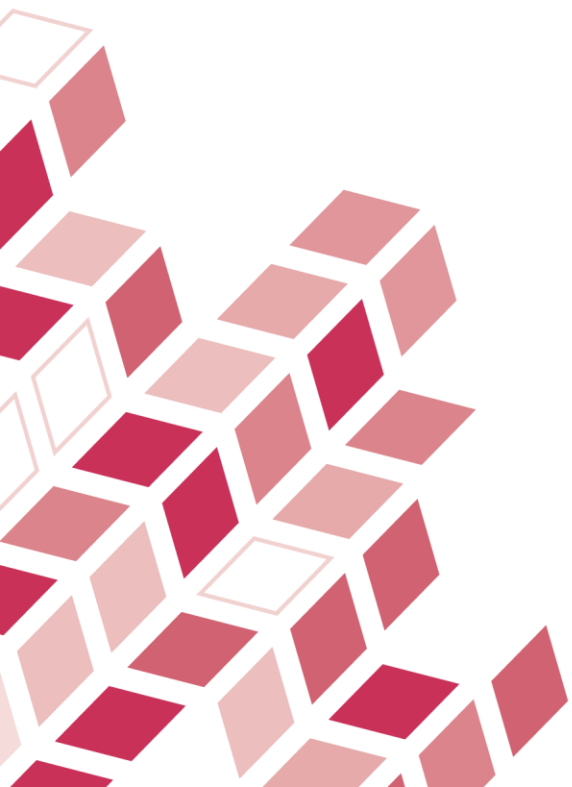

NOKUTs tilsynsrapporter

Evaluering av system for kvalitetssikring av utdanningen ved Forsvarets ingeniørhøgskole

Februar 2014

Institusjon:	Forsvarets ingeniørhøgskole
Dato for vedtak:	13.02.2014
Sakkyndige:	Gunn Haraldseid, Sven-Erik Hansén, Marie Gjerde Rolandsen
Saksnummer:	12/618

Forord

Ifølge lov om universiteter og høyskoler skal alle institusjoner som tilbyr høyere utdanning, ha et system for kvalitetssikring av utdanningen. NOKUT har fått i oppdrag å evaluere institusjonenes system for kvalitetssikring. Det skal ikke gå mer enn seks år mellom hver gang en institusjon sitt kvalitetssystem blir evaluert. Den sakkyndige komiteen som har evaluert system for kvalitetssikring av utdanningen ved Forsvarets ingeniørhøgskole besøkte institusjonen 10. oktober 2013, og leverte sin rapport 27. november 2013. Komiteen hadde følgende sammensetning:

- førstelektor og dekan Gunn Haraldseid (leder), Høgskolen Stord/Haugesund
- professor Sven-Erik Hansén, Åbo Akademi
- student Marie Gjerde Rolandsen, University of Portsmouth

Seniorrådgiver i NOKUT, Anne Karine Sørskår, var komiteens sekretær.

NOKUT ønsker å takke den sakkyndige komiteen for vel utført arbeid. NOKUT vil også takke alle ansatte og studenter ved Forsvarets ingeniørhøgskole som har bidratt til komiteens arbeid blant annet gjennom intervjuer.

Denne tilsynsrapporten består av rapporten fra den sakkyndige komiteen og Forsvarets ingeniørhøgskoles uttalelse til den sakkyndige rapporten. Begge disse dokumentene var grunnlaget for behandlingen i NOKUTs styre 13. februar 2014, hvor følgende vedtak ble fattet:

Systemet for kvalitetssikring av utdanningen ved Forsvarets ingeniørhøgskole godkjennes.

Oslo, 13. februar 2014

Terje Mørland
direktør

Innhold

1	Evaluering av institusjonenes system for kvalitetssikring av utdanningen.....	1
1.1	Bakgrunn	1
1.2	Evaluering av system for kvalitetssikring ved Forsvarets ingeniørhøgskole	1
2	Kvalitetssystemet og kvalitetsarbeidet ved Forsvarets ingeniørhøgskole.....	2
2.1	Kort om Forsvarets ingeniørhøgskole	2
2.2	Hovedtrekk ved Forsvarets ingeniørhøgskoles system for kvalitetssikring	3
2.3	Status og utfordringer i kvalitetsarbeidet.....	5
3	Kvalitetssystemet i funksjon ved Forsvarets ingeniørhøgskole	6
3.1	Oppsummering av årsrapportene	6
3.2	Komiteens funn under institusjonsbesøket	7
4	Samlet vurdering i lys av evalueringskriteriene	9
4.1	Stimulans til kvalitetsarbeid og kvalitetskultur	9
4.2	Mål, plan og ledelsesforankring	9
4.3	Innhenting av dokumentert informasjon om kvaliteten i utdanningen.....	10
4.4	Analyse, vurdering og rapportering	10
4.5	Bruk av kunnskap til kvalitetsforbedring	10
5	Konklusjon.....	11
6	Komiteens råd om videreutvikling av kvalitetsarbeidet	11
7	Vedlegg.....	12
7.1	Dokumentasjon fra Forsvarets ingeniørhøgskole	12
7.2	Program for den sakkyndige komiteens hovedbesøk	12
7.3	Sakkyndig komité's mandat.....	13
7.4	NOKUT evalueringskriterier	14
7.5	Institusjonens uttalelse.....	15

1 Evaluering av institusjonenes system for kvalitetssikring av utdanningen

1.1 Bakgrunn

I forskrift til *lov om universiteter og høyskoler* heter det at «Universiteter og høyskoler skal ha et system for sitt kvalitetssikringsarbeid som sikrer kontinuerlige forbedringer, gir tilfredsstillende dokumentasjon av arbeidet og avdekker sviktende kvalitet» (§ 2–1, (1)).

Kvalitetssikringssystemet er utdanningsinstitusjonenes redskap for å skaffe seg nødvendig kunnskap for å kunne vurdere kvaliteten i egne utdanningstilbud. Innenfor rammene av lov og forskrift er det institusjonene selv, som ut fra egen størrelse, faglige profil og andre forhold ved institusjonen, bestemmer hvordan systemet skal utformes.

I henhold til lov om universiteter og høyskoler er det NOKUTs oppgave å evaluere institusjonenes systemer for kvalitetssikring av utdanningsvirksomheten etter kriterier som organet fastsetter. NOKUT har gjennomført systemevalueringer siden 2003, og innledet våren 2009 sin andre runde med slike evalueringer. Evalueringskriteriene er i andre runde i større grad rettet inn mot å vurdere institusjonenes bruk og nytte av kvalitetssikringssystemene.

NOKUT bruker sakkyndige komiteer i sine evalueringer. Komiteene skal vurdere hvorvidt institusjonene tilfredsstillende oppfyller kravene til kvalitetssikring av egne studietilbud. En evaluering av et kvalitetssikringssystem er således ikke en faglig vurdering av innhold og kvalitet i de enkelte studier, men en evaluering av institusjonens systematiske arbeid for å sikre og forbedre slik kvalitet.

Den sakkyndige komiteen baserer sine vurderinger på dokumentstudier og på samtaler med relevante aktører ved institusjonen. Det gjennomføres to institusjonsbesøk. Under det innledende besøket diskuterer institusjonsledelsen og evalueringskomiteen status i kvalitetsarbeidet og innretningen på evalueringen. Komiteens hovedbesøk ved institusjonen vil inneholde samtaler med ulike grupper og aktører. Komiteen kan her velge å gå mer detaljert inn i utvalgte deler av institusjonens kvalitetssikringssystem og kvalitetssikringsarbeid.

1.2 Evaluering av system for kvalitetssikring ved Forsvarets ingeniørhøgskole

Den sakkyndige komiteen som har evaluert systemet for kvalitetssikring av utdanningen ved Forsvarets ingeniørhøgskole, har bestått av førstelektor og dekan Gunn Haraldseid (leder), Høgskolen Stord/Haugesund, professor Sven-Erik Hansén, Åbo Akademi, og student Marie Gjerde Rolandsen, University of Portsmouth. Fra NOKUT har seniorrådgiver Anne Karine Sørskår vært prosjektleder for evalueringen av de tre militære høyskolene, og har ført denne rapporten i pennen. Førstekonsulent Magnus Strand Hauge har bistått.

Hovedbesøket på Jørstadmoen fant sted 10. oktober 2013. Det innledende møtet med høyskolens ledelse, som var et felles møte med Krigsskolen, Forsvarets ingeniørhøgskole og Luftkrigsskolen, fant sted 26. august 2013. På møtet ble ulike sider ved de tre utdanningsinstitusjonene og deres kvalitetssikringssystem gjennomgått. Et gjennomgående trekk synes å være en sterk tilbakemeldingskultur: Alle studentene gir de tilbakemeldinger de blir bedt om å gi, og det de melder tilbake følges opp av høyskolene. Felles utfordringer kan være å dokumentere endringer og tiltak. Vakanser og relativ hyppig utskriftning av personellet gjør at dokumentasjon av endringer er viktig for å ivareta felles hukommelse og kontinuitet i kvalitetsarbeidet. Alle høyskolene har nylig revidert sine systemer, og ansatt en person med ansvar for kvalitetssikring.

Forsvarets ingeniørhøgskole er en liten høyskole med bare ett utdanningstilbud. Komiteen har valgt å se på helhet og sammenheng i systemet og hvordan det fungerer for de ulike grupper som har definerte roller i det reviderte systemet. Komiteen har således ikke innhentet dokumentasjon som fokuserer på utvalgte områder av kvalitetssikringsarbeidet. Under hovedbesøket hadde komiteen samtaler med studenter, lærere og instruktører, vingsjefer, ledere med et definert ansvar for kvalitetssikring, samt studentutvalg og faglig styre. Oversikt over tilsendt dokumentasjon og program for hovedbesøket er lagt ved. Før rapporten ble avlevert har institusjonen sett et utkast til rapport for å vurdere eventuelle feil eller misforståelser.

Kapittel 2 inneholder en kort presentasjon av Forsvarets ingeniørhøgskole og systemet for kvalitetssikring. I kapittel 3 blir hovedtekkene i høyskolens årsrapporter og komiteens funn under hovedbesøket, presentert. Kapittel 4 er en vurdering av systemet i henhold til lov, forskrift og NOKUTs kriteriesett. Konklusjonen er å finne i kapittel 5, mens kapittel 6 gir en samlet fremstilling av de tilrådingene komiteen har for videre utvikling av systemet.

2 Kvalitetssystemet og kvalitetsarbeidet ved Forsvarets ingeniørhøgskole

2.1 Kort om Forsvarets ingeniørhøgskole

Forsvarets ingeniørhøgskole er en av forsvarrets seks høyskoler, og ble etablert i 1946. Høyskolen ble delvis innlemmet i Universitets- og høyskoleloven i 2003, og fikk da status som akkreditert høyskole. Høyskolen er en avdeling under Cyberforsvarets Kompetansesente- og Transformasjonsavdeling (CKT). Høyskolen utdanner til alle forsvarsgrener og til fellesinstitusjoner. Den holder til på Jørstadmoen ved Lillehammer.

Høyskolen tilbyr ingeniørutdanning innen informasjons- og kommunikasjonsteknologi og militær ledelse. Studietiden er 3,5 år og omfatter bachelor ingeniørutdanning med spesialisering i telematikk og grunnleggende befalsutdanning.

Sjef Forsvarets ingeniørhøgskole ivaretar rektorfunksjonen og har den beslutningsmyndighet styrene ved sivile høyskoler vanligvis har. Beslutninger i faglige spørsmål er delegert til et faglig styre, hvor skolesjef er leder. Dekan leder seksjon for forskning og undervisning. Seksjonene har fire studieledere som er ansvarlige for fagfeltene Militære ledelsessystemer, Informasjonssikkerhet, Felles teknologiske

fag og Internasjonale fag og ledelse. Sjef skoleskvadron har personalansvar for studentene og for deres lederutvikling. For hvert kull er det en vingsjef som har ansvaret for befals- og lederutdanning i sin ving.

Høgskolen har 150 studenter fordelt på fire kull. Virksomheten krever 48 årsverk, hvorav 27 årsverk er ansatte ved høgskolen. De resterende er innleide undervisningskrefter fra andre avdelinger i Forsvaret og fra Høgskolen i Gjøvik.

2.2 Hovedtrekk ved Forsvarets ingeniørhøgskoles system for kvalitetssikring

Forsvarets ingeniørhøgskole sitt system for kvalitetssikring ble evaluert av NOKUT i 2009. Komiteen anbefalte følgende områder for videre utvikling av kvalitetsarbeidet:

«- Komiteen mener at det er en utfordring for høgskolen å arbeide mer med å utvikle presise målformuleringer for kvalitetsarbeidet. Et mer detaljert målbilde kan gi gode konkretiseringer av delmål. Komiteen savner delmål vedrørende vitenskapelig informasjonsinnhenting og samspill med det omkringliggende sivilsamfunnet i utdannelsen og i ledelse som gjør at disse aspekter i svært liten grad er gjenstand for kvalitetssikring.

- Kvalitetssikringssystemet ved Forsvarets ingeniørhøgskole bygger i stor grad på kvalitative undersøkelser. Komiteen anbefaler at disse kvalitative undersøkelsene kompletteres med mer kvantitative undersøkelser (for eksempel slik som det nå er planlagt ved å gjeninnføre kursevalueringer hvor data fanges opp gjennom spørsmål med faste svaralternativer) og at mulighetene til sammenligninger mellom undersøkte enheter – over tid og på ulike aggregeringsnivåer – ivaretas.

- Komiteen har sett at høgskolen i stor grad benytter seg av innleide undervisningskrefter. Disse faglærerne bør i større grad trekkes inn både i utvikling og gjennomføring av kvalitetsarbeidet. Det bør avholdes midtveisevalueringer som gjør det mulig å gjøre faglige justeringer i løpet av semesteret.

- Studentenes medvirkning kan forsterkes gjennom å gjøre dem mer proaktive i forhold til kvalitetssystemet. Studenter kunne tas med i utviklingen av evalueringsskjemaer og være med i prosessen fram mot evalueringsmøtet på institusjonen. Det bør vurderes om studentene kan få representasjon på det sentrale evalueringsmøtet i begynnelsen av året. Det er også vesentlig at studentene systematisk og til rett tid får kjennskap til resultatene av evalueringene og hvilke forandringer de har bidratt til.

- Forsvarets ingeniørhøgskole bør vurdere om man gjennom sitt kvalitetssikringssystem dekker det som gjøres i de Læringsmiljøutvalg som er obligatoriske ved de andre lærestedene.»

Forsvarets ingeniørhøgskole har revidert systemet for kvalitetssikring, og det nye systemet er beskrevet i dokumentet *System for kvalitet og kvalitetsutvikling for utdanning og læringsmiljø ved FIH*, som ble vedtatt 20. juni 2013. Målene for hva kvalitetssikringsarbeidet skal sørge for kan oppsummeres i følgende punkter:

- kontinuerlig utvikling av primærvirksomheten, og tilknytning til nasjonale og internasjonale nettverk

- samspill mellom utdanning og forskning, og mål om at den vitenskapelige produksjonen skal være på nivå med sammenliknbare vitenskapelige høyskoler
- studentevalueringer, instruktørers vurdering av læringsutbytte og relevans
- vurdering av opptak, gjennomstrømning og kandidatproduksjon
- tilstrekkelige studieadministrative tjenester
- ivaretagning av styringsordning, reglement, klage- og læringsmiljøinstanser og studenters medvirkning
- fysisk infrastruktur tilpasset virksomheten og godt psykososialt læringsmiljø
- ansattes kompetanse- og kompetanseutvikling og likestilling

Kvalitetssikringsarbeid ved Forsvarets ingeniørhøgskole baserer seg på tre enkle trinn:

1. innhenting av informasjon om kvaliteten i utdanningsvirksomheten
2. analyse, vurdering og rapportering
3. bruk av kunnskapen til kvalitetsforbedring

Systemet omfatter fire sykluser: Ukessyklus, semestersyklus, årssyklus og «strategisyklus». Informasjonsinnhenting, med unntak av rapporter, skal skje systematisk og dokumenteres i en «stridsjournal». Aktiviteter som skal dokumenteres kan være resultater fra en prøve, en felles tilbakemelding til et kull, rapport fra et faglig utviklingsprosjekt og et nytt langsiktig plandokument. I tillegg skal avvik som oppstår dokumenteres.

Kvalitetsområdene er Ledelse, Forskning og formidling, Utdanning, Rekruttering, Administrasjon og Kvalitetssikringssystem. Hvert område innebærer en syklisk prosess. Prosesseier skal årlig presentere arbeidet og status for sitt kvalitetsområde, og dette skal danne grunnlag for en årlig revisjon av prosessbeskrivelsene. Det er rutine for årlig intern revidering av kvalitetssikringssystemet.

En anvars- og rollefordelingsmatrise viser hvem som har ansvar for ulike områder/delområder, og en beskrivelse av ansvar i kvalitetssikringssystemet er oppsummert i denne tabellen:

Rolle	Ansvar
Skolesjef/Rektor	Overordnet ansvar for beslutninger, og skal se til at det foregår en kontinuerlig utvikling av studiet og øvelseskonseptet, formidle informasjon utad og sikre studentenes medvirkning og medbestemmelse
Dekan	Leder seksjon for forskning og undervisning, ansvar for planer og strategier og for gjennomføring av disse, og rapportere om forskning.
Sjef Skoleskvadron	Personalansvar for studentene og for å utvikle lederutviklings-programmet, seleksjon av studenter og studentenes læringsmiljø
Sjef Skoleadministrasjon	Prorektorfunksjon. Overordnet ansvar for drift, logistikk og informasjon knyttet til rekruttering, studieadministrative tjenester, for at skolen besitter riktig og tilstrekkelig kompetanse, og kontinuerlig utvikling av kvalitetssikringssystemet
Sjef Treningsving	Trening av studentene og utvikling av treningskonseptet
Studentene	Delta i evalueringer, bidra til utvikling i studentutvalg og faglig styre, medansvar for læringsmiljø og å sette seg inn i kvalitetssikringsrutinene
Studieledere	Ansvarlig for gjennomføring av sine fag i henhold til studieplan og med tilstrekkelig kvalitet, og kontinuerlig evaluering av fagplan i tråd med strategisk utvikling
Instruktører	Gjennomføre fag, kurs og leksjoner i henhold til fagplan, bidra til evaluering av egne fag, og involvere studentene i evaluering og utvikling av fagplan
Vingsjef	Ansvar for befal og lederutdanning i sin ving, veilede studentene for å sikre gode resultater, bidra til å evaluere og utvikle seleksjonskriterier, sikre egne studenter et godt læringsmiljø, sikre studentene i egen ving tilstrekkelig medvirkning i utviklingen av fagplaner og formidle tilbakemeldinger fra studenter til rette ansvarsperson, opprette og vedlikeholde kommunikasjon med instruktører, mentorer og mottakende avdelinger i pliktjenesten
Planoffiser utdanning	Sekretær for kvalitetssikringssystemet, og skal bidra til utvikling av dette og holde oversikt og bidra til de aktiviteter systemet foreskriver
Faglig styre	Beslutningsorgan i strategiske spørsmål som angår den faglige virksomheten, uttale seg om kvalitetsrapporten, fatte vedtak om studieplaner, evaluering, forskningsprosjekter, eksternt samarbeid, bidra til god rekruttering ved å gi råd om seleksjonskriterier og rekrutteringstiltak.
Studentutvalget	Bidra til utvikling av studie- og fagplaner gjennom tilbakemeldinger til skolen, og bidra til utvikling av læringsmiljøet

2.3 Status og utfordringer i kvalitetsarbeidet

Forsvarets ingeniørhøgskole påpeker i dokumentet om status, suksesser og utfordringer i kvalitetsarbeidet, at skolen har avdekket svakheter i systemet ved at mye av kvalitetsarbeidet blir gjennomført utenfor kvalitetssystemet. Imidlertid blir det fremholdt at prosessene med studentevalueringer som grunnlag for revideringer av emner, alltid har vært operative, og ført til engasjement hos lærerne og til utvikling av fagene. Som eksempel fremføres at endring i progresjonen i elektrofagene har ført til at studentene oppnår bedre karakterer.

Kvalitetssikringssystemet ble revidert i 2011 samtidig med at høyskolen og Cyberforsvaret gjennomgikk en større omorganisering. Nye tiltak som ble innført var studentutvalg og faglig styre. Studentutvalget består av tillitsvalgte fra hvert årskull og skole, og representanter fra underutvalg som

idrett, teknologi og arrangementskomité. Studentutvalget gjennomfører månedlige møter med skolesjef og dekan, der fokus er kvalitet i studiet og læringsmiljøet.

Det faglige styret er opprettet av Sjef Forsvarets ingeniørhøgskole for å sikre at den faglige virksomheten holder høy kvalitet og utvikles i tråd med Forsvarets behov, rammeplaner, forskrifter og regler. Styret består av skolesjef, dekan, representanter for de ansatte, tre studenter, forsvarsgrenene, Etterretningstjenesten og Cyberforsvaret.

Høgskolen har opprettet flere fora hvor studentene, undervisningen og læringsmiljøet er i fokus. Høgskolens ledelse samles hver morgen for å fange opp umiddelbare utfordringer, og det er ukentlige avdelingsmøter med alle ansatte. Etter hvert semester avholdes evalueringsmøter mellom studenter og lærere, og på et årlig møte for alle ansatte blir neste års prioriteringer og høyskolens videre strategier gjennomgått.

Høsten 2012 innførte høyskolen kvalifikasjonsrammeverket samtidig med innføringen av ny rammeplan for ingeniørutdanningen.

3 Kvalitetssystemet i funksjon ved Forsvarets ingeniørhøgskole

3.1 Oppsummering av årsrapportene

Årsrapportene følger Forsvarets høgskoles mal for rapportering, og er inndelt i kvalitetsområdene inntakskvalitet, rammekvalitet, programkvalitet, undervisningskvalitet, relevans og styringskvalitet.

Rapporten for 2012/ 2013 fremhever at karakterene er gått opp en hel karakter etter at progresjonen i matematikkfaget ble justert på grunnlag av tilbakemeldinger fra studenter og lærere. Også rapportene fra tidligere år viser til behov for ulike tiltak for å styrke undervisningen og gjennomstrømmingen, og at disse tiltakene har hatt effekt. Det vises til at en spørreundersøkelse tyder på god relevans for de avdelinger skolen leverer til, at innføring av et nytt emne for førsteårs studenter var vellykket, og at det er utfordringer med bacheloroppgaven i 7. semester. Mentorordning som ble innført forrige studieår vurderes som vellykket, og den videreføres.

Både i årets rapport og de tre foregående årsrapportene, er det påpekt at vakanser i nøkkelstillinger har medført lavere kvalitet og gjennomføringsevne. Dette henger sammen med at høyskolen ikke rår over fordelingen av militære stillinger innen Forsvaret.

En tilbakevendende utfordring i rapportene frem til 2012 er rekruttering av flere og bedre studenter. I rapporten for 2012/2013 meldes det om en markant økning i antall søkere og en klar bedring i inntakskvaliteten i forhold til foregående år. 15 av 146 studenter er kvinner. Det var også en liten økning i antall kandidater, men det er fortsatt noen som slutter, de fleste frivillig.

En annet tilbakevendende utfordring i årsrapportene, er å ivareta krav som settes til en akademisk utdanning. Det påpekes manglende FoU-virksomhet, førstestillingskompetanse, internasjonalisering og studentutveksling. I årsrapporten for 2012/2013 meldes det om at det er ansatt tre medarbeidere

med førstestillingskompetanse som har stått for noe undervisning, og at det arbeides med å definere høyskolens kjerneområde og å avgrense FoU-arbeidet. Videre gjøres det rede for aktiviteter som bidrar til internasjonalisering av utdanningen. Manglende muligheter for studentene til å være med på studentutveksling er fortsatt en utfordring.

Det fremholdes at Forsvarets ingeniørhøgskole er godt dekket i forhold til hva lover og forskrift sier om studentmedvirkning, men at behovet for å etablere et læringsmiljøutvalg vurderes.

3.2 Komiteens funn under institusjonsbesøket

Tilbakemeldinger fra studentene trekkes av alle frem som det sentrale elementet i kvalitetssikringen, men også at den daglige dialogen er viktig for den kontinuerlige forbedringen av utdanningen.

De studentene komiteen møtte har gitt tilbakemelding etter hver øvelse, og de fant det også lett å gi tilbakemelding gjennom sine tillitsvalgte. Hvert semester fylte de ut et fast spørreskjema til alle faglærerne, og får tilbakemelding om hva som blir gjort av tiltak. Studentenes erfaring er at høyskolen alltid gjør forbedringer der de har mulighet for å gjøre dette. Men også positive tilbakemeldinger blir fulgt opp: Studentene hadde fått beholde en lærer i matematikk som de ga svært positive tilbakemeldinger om.

Studentene mente de ble godt fulgt opp, og at det ikke var mulig for dem å gjøre det dårlig uten at noen fanget det opp. Satsing på ekstraundervisning ble oppfattet som et godt tilbud, og gjennom kullmøtene ble det avklart hvilke behov for ekstraundervisning klassene hadde.

Lærerne mente det var utelukkende positivt å bli vurdert av studentene i de formelle studentevalueringene, og anså det som en del av kulturen ved høyskolen. Det var ikke formaliserte tilbakemeldinger på rollen som vingsjef. Det synes å være god dialog mellom vingsjefene og de som underviser i de teoretiske emnene.

Lærerne med førstestillingskompetanse bruker egen forskning i undervisningen, og noen har også trukket med studentene. De er oppmerksom på den viktige funksjonen de har i forhold til å sikre at høyskolen kan tilby forskningsbasert undervisning. Både studentene og de tillitsvalgte hadde innblikk i hva de nytilsatte førsteamanuensene jobbet med.

Både studenter og tillitsvalgte er oppmerksomme på problematikken med vakanser og utskifting av personell. Det er imidlertid sjelden at det blir byttet underveis i studieåret på grunn av beordringer, slik at studentene ikke opplevde dette som noe problem i studiehverdagen. De gangene studentene hadde erfart skifte underveis, var når det var behov for en lærer med en annen type kompetanse. Det ble fremholdt at kontrakten med Høgskolen i Gjøvik gjør det vanskelig for høyskolen å ha kontroll med hvilke lærere som til enhver tid underviste, og at dette opplevdes som et større problem enn utskiftingen av militært personell.

Tillitsvalgte studenter mente de har gode kanaler for å ta opp ting underveis, og at det er tydelig at det gjøres forbedringer i de forhold skolen kan gjøre noe med. De tillitsvalgte møter dekan og skolesjef en gang i måneden i studentutvalget. Ledergruppen og tillitsvalgte møtes hver uke. Imidlertid er det ingen rutiner som sikret at de får tilbakemelding om hva som skjer med de forhold som meldes gjennom de formelle evalueringene. Det ble pekt på at informasjonsflyten på skolen hadde alltid vært dårlig, men det ble også erkjent at studentene ikke alltid benyttet seg av de mulighet som finnes.

Studentene i studentutvalget møtes nå hver uke. De velger å møtes på kveldstid fordi de ikke vil gå glipp av undervisning. Studentene jobber nå for å etablere et studentsamfunn, og et av målene var å skape mer engasjement.

Studentene fortalte at de tre representanter i faglig styre «representerte seg selv», og det er ingen arena hvor disse melder tilbake til studentene eller til studentdemokratiet.

Alle grupper fremholdt at systemet etter revisjonen er blitt mye bedre, og at det ikke inneholder så mange «fremmedord». Stridsjournal ble trukket frem som eksempel på et ord som egner seg for en militær høyskole. Tidligere var det liten kontroll med at de enkelte utførte de oppgaver de var pålagt gjennom kvalitetssikringssystemet, slik at bruken av systemet var avhengig av den enkeltes engasjement og innsats. Ved ansettelse av en person med dedikert ansvar for systemet, er det nå en som har ansvar for å se til at alle gjør det som forventes av dem.

De ansatte bruker stridsjournalen, og seksjonsmøter brukes til å fordele oppgaver som kommer gjennom denne journalen. Studielederne og seksjonslederne mente at de er blitt flinkere til å dokumentere endringer, og at stridsjournalen er viktig for at nytt personell skal få kunnskap om hva som er gjort av endringer og hvorfor. Også lærerne mente at stridsjournalen fungerer bra. De sivilt ansatte lærerne dokumenterte i noe mindre grad i stridsjournalen, ettersom denne gruppen er mer stabil. Slik blir det en kontinuitet i forbedringsarbeidet selv om alt ikke dokumenteres. Viktige endringer kunne det likevel lages rapporter om.

Årets rapport om kvalitet ble skrevet ved hjelp av alle seksjonssjefene, og det var et kvalitetsseminar forut der alle deltok. Det er et mål at kvalitetsrapporten neste år skal leses av alle ved høyskolen.

Årsrapporten var ikke blitt behandlet i noe organ studentene var representert i, men den hadde alltid blitt lagt ut på It's learning. Studentene var oppmerksomme på at kvalitetsrapporten lå ute på It's learning, men hadde ikke lest den før det ble aktuelt i forbindelse med NOKUTs evaluering. De kunne ønske at behandling av årsrapport i studentutvalget ble formalisert, og det ble også bekreftet fra ledelsens side at neste år ville studentutvalget få rapporten til behandling før den ble lagt frem.

Det ble fremholdt at rapportene gjerne får frem alt høyskolen er dårlige på, men at resten av det høyskolen gjør, er veldig bra. At høyskolen er langt fremme i den militære internasjonaliseringen er et moment som er underkommunisert.

Faglig styre består av representanter fra alle forsvarsgrener, og fra både ansatte og studenter. Både utvalget selv og andre grupper ved høyskolen oppfattet utvalget som et viktig organ der alle faglige og strategiske vurderinger ble gjort. Styret fremholdt at i vurderingen av kvalitet er det tatt hensyn til både interne tilbakemeldinger fra studenter og ansatte, og fra Forsvarets avdelinger. Eksterne representant mener å se fotavtrykkene av det som blir spilt inn til styret.

4 Samlet vurdering i lys av evalueringskriteriene

4.1 Stimulans til kvalitetsarbeid og kvalitetskultur

- om institusjonen stimulerer til engasjement for kvalitetsarbeid blant ansatte og studenter og deres demokratiske organer

Forsvarets ingeniørhøgskole har revidert sitt kvalitetssystem, og arbeider fortsatt med å implementere noen av endringene. Systemet oppfattes som langt mer tilgjengelig enn det gamle, og synes å bidra til å revitalisere en kvalitetskultur. Ansettelse av en offiser som kvalitetsansvarlig og bruken av begrepet stridsjournal kan også bidra til at systemet oppfattes som tilgjengelig.

Komiteen fikk klart inntrykk av at høyskolen bruker kvalitetssikringssystemet kontinuerlig, og forsøker å løse utfordringer og utvikle utdanningen på et så tidlig og på et så lavt nivå som mulig.

Høyskolen har en sterk kultur for å gi og ta imot tilbakemeldinger. Blant de ansatte er det stor entusiasme for kvalitetsutvikling. Alle vet at de har mulighet for å gi innspill, blant annet gjennom stridsjournalen.

Blant de ansatte er det høy bevissthet om at høyskolen har utviklet en utdanning med høy kvalitet, som de alltid er interessert i å forbedre ytterligere. God oppfølging og veiledning av studentene er en del av denne kulturen, og fører til god gjennomstrømming.

Studentene er synlige i det indre demokratiet og spiller en stor rolle i utviklingen av høyskolen. Det synes som om studentutvalget i stor grad fyller den funksjonen som læringsmiljøutvalget har ved andre høyskoler, og fremstår for komiteen som et viktig organ for medvirkning.

4.2 Mål, plan og ledelsesforankring

- om mål, ansvar, prosesser og aktører som inngår i kvalitetssystemet er klart beskrevet (systemets strukturelle oppbygning), og hvordan systemet for kvalitetssikring utvikles i tråd med institusjonens behov

Forsvarets ingeniørhøgskole har klare planer og mål for kvalitetssikringen, systemet virker godt forankret. Kvalitetshåndboken er godt strukturert og gjennomarbeidet, og gir en god oversikt over ansvarsfordeling og de ulike elementene som inngår i kvalitetssikringen. Organisering av kvalitetsarbeidet i fire sykluser fremstår som hensiktsmessig og praktisk. Alles ansvar for å bidra til kvalitetsutviklingen understrekes, og rapporteringslinjene er klart beskrevet. Rapporteringslinjene fungerer kanskje ikke like godt for informasjon nedover i systemet – studentene etterlyste mer informasjon om hva som skjedde med evalueringene etter at de hadde gitt sine innspill.

Ansettelse av en offiser med dedikert ansvar for kvalitetssikring og etablering av faglig styre har klart bidratt til mer overordnet styring av kvalitetsarbeidet, og kvalitetsarbeidet er ikke så avhengig av enkeltpersoners engasjement og initiativ.

Høyskolen synes å ha fulgt opp de anbefalinger som ble gitt i forrige rapport, og har også gjort en større revidering det siste året. Dette har gitt høyskolen et system som synes å være godt tilpasset denne organisasjonen.

4.3 Innhenting av dokumentert informasjon om kvaliteten i utdanningen

- om sikring og vurdering av kvaliteten i hvert enkelt studium bygger på dokumentert informasjon som systematisk innhentes fra flere kilder, og om det er særskilte prosesser for å kvalitetssikre oppretting av nye studier

Studentene gir omfattende tilbakemeldinger både på den enkelte lærers innsats og på de enkelte øvelser og kurs. Den enkelte lærer er svært bevisst på sitt ansvar for å hente inn tilbakemeldinger. Andre tilbakemeldinger skjer via såkalte stridsjournaler. Alle prosesseiere har ansvar for å innhente informasjon om kvaliteten i sitt ansvarsområde.

Det innhentes ikke systematiske tilbakemeldinger om relevans fra de ulike forsvarsgrener høyskolern utdanner personell til, men representanter fra disse gir sine innspill via faglig styre.

For Forsvarets ingeniørhøgskole synes det ikke aktuelt å ha egne prosesser for oppretting av nye studietilbud.

4.4 Analyse, vurdering og rapportering

- om den informasjonen som systemet generer analyseres, vurderes og framstilles for ansvarlige fora og ledernivå

Mange tilbakemeldinger analyseres og følges opp på lavt nivå i organisasjonen. På nivået utover det enkelte emnet er det ikke helt tydelig hvilke analyser som gjøres av hvem. Det er heller ikke noe fora der studentene deltar i analysene utover faglig styre.

Faglig styre er det organet som analyser og vurderer den samlede informasjonen som systemet genererer, og bruker informasjonen som grunnlag for beslutninger i strategiske faglige spørsmål og for å vedta studieplaner. Faglig styre uttaler seg også om årsrapporten før den går til skolesjefen.

Årsrapportene gir en fremstilling av alle problemer som høyskolen sliter med, og underkommuniserer de gode nyhetene. Siste årsrapport gir et mer positivt bilde, og får frem at det er gjort noe med utfordringer som tidligere er blitt påpekt.

4.5 Bruk av kunnskap til kvalitetsforbedring

- om tiltak for forbedringer iverksettes på grunnlag av de kvalitetsanalyser som gjøres

På alle nivåer brukes tilbakemeldinger i kvalitetssikringssystemet til kvalitetsforbedring. Det er kultur for å få til kontinuerlige forbedringer, og studentene opplever at dette skjer. Det har skjedd endringer i studieplanene, og det kan dokumenteres at dette har ført til forbedringer i utdanningen. Tiltak for bedre rekruttering og gjennomstrømming har også gitt resultater.

Et tilbakevendende problem i årsrapportene har blant annet vært at ingeniørhøgskolen må styrke sin førstestillingskompetanse, øke omfanget av FoU, og få bedre rekruttering og gjennomstrømming. Det synes å ha skjedd en bedring i disse forholdene. Høgskolen synes også å delta mer i internasjonalisering enn det årsrapporten gir inntrykk av. Manglende mulighet for studenttuveksling er det ikke tatt tak i.

5 Konklusjon

Forsvarets ingeniørhøgskole har entusiastiske studenter som kjenner sin rolle og blir hørt. System for kvalitetssikring synes å være godt forankret, og ordningen med stridsjournal innebærer at endringer lettere blir dokumentert. Det innhentes tilbakemeldinger både fra ansatte og studenter, og særlig faglig styre bidrar til at det også blir gjort vurderinger av relevansen for de ulike forsvarsgrener kandidatene skal ut i. Innhenting av informasjon og tilbakemeldinger, analyse av disse og påfølgende tiltak synes å fungere for alle de fire syklusene.

Komiteen anbefaler at system for kvalitetssikring ved Forsvarets ingeniørhøgskole godkjennes.

6 Komiteens råd om videreutvikling av kvalitetsarbeidet

Synliggjøre høy kvalitet

Både studenter og ansatte ved Forsvarets ingeniørhøgskole er fornøyd med det systemet for kvalitetssikring som nå er utviklet, men også med kvaliteten i utdanningen. Ved å lese årsrapportene kan en imidlertid få inntrykk av at høyskolen har mye den sliter med. Årsrapporten for 2012/2013 gir et lysere bilde av situasjonen, og etter det komiteen kan se, er det all grunn til å fremheve det positive bildet av utdanningen. Høyskolen bør derfor i enda større grad få frem i rapporten at ledelsen ut ifra de foreliggende tilbakemeldinger kan fastslå at utdanningstilbudet faktisk holder høy kvalitet.

Tydligere tilbakemeldingsrutiner

Studentene fremholdt at de ikke alltid fikk informasjon om oppfølgingen av evalueringer. Ansvar for å bringe videre tilbakemeldinger fra studentene er tydelig beskrevet i systembeskrivelsen, men det kan også være hensiktsmessig å nedfelle rutiner for informasjon tilbake til studentene. Det kan også gjøres tydeligere hvordan tilbakemeldinger analyseres og følges opp på nivået mellom det enkelte emnet og faglig styre.

Relevansundersøkelser fra flere kilder

Faglig styre er et besluttsende organ i faglige spørsmål, og oppfattes med rette som et organ som har stor myndighet i å utvikle utdanningen. Faglig styre er også det organet som skal sikre relevans gjennom de eksterne medlemmene. Det er gjort en enkel spørreundersøkelse blant avgangsstudentene om deres oppfatning av relevans. Høyskolen bør vurdere om det er hensiktsmessig å innhente *systematiske* og *dokumenterte* tilbakemeldinger om relevans fra andre kilder enn de som er ansvarlig for de faglige beslutningene. Kandidatundersøkelser og innhenting av tilbakemeldinger fra kandidatenes arbeidsgiver kan være aktuelle kilder for informasjon.

Styrke samarbeidet med de andre høyskolene i Forsvaret

Etter å ha besøkt både Krigsskolen, Forsvarets ingeniørhøgskole og Luftkrigsskolen har komiteen en oppfatning om at de alle synes å ha noe å lære av hverandre. Komiteen anbefaler derfor et tettere samarbeid mellom de kvalitetsansvarlige ved de tre høyskolene

7 Vedlegg

7.1 Dokumentasjon fra Forsvarets ingeniørhøgskole

System for kvalitet og kvalitetsutvikling for utdanning og læringsmiljø ved FIH (systembeskrivelse)

Presentasjon av Forsvarets ingeniørhøgskole

Forsvarets ingeniørhøgskole – evaluering av system for kvalitetssikring av utdanningen – høst 2013 (notat fra ledelsen om status og utfordringer)

Årsrapporter om kvalitetsarbeid ved Forsvarets ingeniørhøgskole i perioden 2010 til 2013

7.2 Program for den sakkyndige komiteens hovedbesøk

Torsdag 10. oktober 2013

Tidspunkt	Aktivitet	Deltakere
08:00 – 09:00	Internt møte	Komiteen og NOKUT
09:00 – 09:45	Møte med studentutvalg	
10:00 – 10:45	Møte med studenter	Studenter fra alle kull
11:00 – 11:45	Møte med lærere	Instruktører/vingsjefer fra alle kull
11:45 – 12:30	Lunsj	
12:30 – 13:15	Ansvarlig for studier	Sjef skoleskvadron, Studieledere, Sjef treningsving
13:30 – 14:15	Personalansvar og drift av utdanningen	Sjef skoleadministrasjon, Planoffiser utdanning
14:15 – 15:00	Strategisk utvikling	Faglig styre
15:30	Tilbakemelding til ledelse	Dekan og Skolesjef

7.3 Sakkyndig komité's mandat

MANDAT FOR SAKKYNDIGE KOMITEER VED EVALUERING AV INSTITUSJONENES KVALITETSSIKRINGSSYSTEM

Fastsatt av NOKUTs styre 5. mai 2003, revidert 17.12. 2008, tilpasset Forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning av 1. februar 2010.

Den sakkyndige komiteen skal evaluere institusjonens system for kvalitetssikring av utdanningen, og vurdere om dette er tilfredsstillende i forhold til gjeldende forskrift og NOKUTs evalueringskriterier.

Komiteen skal gi en entydig og begrunnet konklusjon om hvorvidt institusjonens system for kvalitetssikring er tilfredsstillende.

Evalueringen skal gjennomføres med en konstruktiv holdning til institusjonen, og komiteen skal også gi råd om det videre kvalitetsarbeid ved institusjonen.

Hvis evalueringen avdekker klare indikasjoner på alvorlig kvalitetssvikt i enkeltstudier skal dette bemerkes i komiteens rapport.

Komiteens vurdering skal baseres på følgende materiale:

- Institusjonens beskrivelse av kvalitetssikringssystemet.
- Dokumentasjon av utført kvalitetssikring / kvalitetsarbeid som institusjonen legger fram. Komiteen kan be om å få seg forelagt et hvilket som helst materiale som den anser at kan ha betydning for vurderingen.
- Komiteens erfaringer og funn ved institusjonsbesøk. Komiteen avgjør hvem den vil treffe og hvilke enheter den vil besøke.

Komiteen skal nedfelle sine vurderinger, konklusjoner og anbefalinger i en skriftlig rapport. Komiteen skal kvalitetssikre rapportens faktiske opplysninger før den avgis.

Komiteen arbeider på oppdrag fra og avgir sin rapport til NOKUT. Oppdraget er avsluttet når NOKUT har fattet vedtak i saken. Inntil oppdraget er avsluttet, skal de sakkyndige ikke ta del i den offentlige debatt om saken.

7.4 NOKUT evalueringskriterier

NOKUTs evalueringskriterier er fastsatt i Studietilsynsforskriften, fastsatt av NOKUT 28.februar 2013.

Kapittel 6. Evaluering av institusjonenes system for kvalitetssikring av utdanningen

§ 6-1. NOKUTs evalueringskriterier

Ved evaluering av institusjonenes interne kvalitetsarbeid gjøres det en helhetlig vurdering av kvalitetssikringssystemet og institusjonenes aktive bruk av det. Det skal legges vekt på:

- a) *Stimulans til kvalitetsarbeid og kvalitetskultur*: om institusjonen stimulerer til engasjement for kvalitetsarbeid blant ansatte og studenter og deres demokratiske organer,
- b) *Mål, plan og ledelsesforankring*: om mål, ansvar, prosesser og aktører som inngår i kvalitetssystemet er klart beskrevet (systemets strukturelle oppbygning), og hvordan systemet for kvalitetssikring utvikles i tråd med institusjonens behov,
- c) *Innhenting av dokumentert informasjon om kvalitet i studiene*: om sikring og vurdering av kvaliteten i hvert enkelt studium bygger på dokumentert informasjon som systematisk innhentes fra flere kilder, og om det er særskilte prosesser for å kvalitetssikre oppretting av nye studier,
- d) *Analyse, vurdering og rapportering*: om den informasjonen som systemet generer analyseres, vurderes og framstilles for ansvarlige fora og ledernivå
- e) *Bruk av kunnskap til kvalitetsforbedring*: om tiltak for forbedringer iverksettes på grunnlag av de kvalitetsanalyser som gjøres.

Til kapittel 6 Evaluering av institusjonenes system for kvalitetssikring av utdanningen

Institusjonene skal kontinuerlig og systematisk arbeide for å sikre og forbedre kvaliteten i utdanningen. Det interne systemet for kvalitetssikring av utdanningen skal frambringe kunnskap institusjonen trenger i sikringen og utviklingen av utdanningene som tilbys. Kvalitetssikringen skal omfatte alle studietilbud som en institusjon gir, alle deler av studiet og alle formidlingsformer. Gjennom faste rutiner og prosesser i en årlig syklus frembringes, vurderes og anvendes informasjon om det enkelte studium, og om institusjonens utdanningsvirksomhet generelt.

Institusjonens system for kvalitetssikring av utdanningsvirksomheten er institusjonens eiendom. Det er derfor institusjonen selv som ut fra egen størrelse, faglig profil og andre lokale behov bestemmer hvordan det skal utformes. Det samme gjelder for den dokumentasjonen som systemet frembringer.

7.5 Institusjonens uttalelse

Fra: Sandstad, Bjørnar [<mailto:bsandstad@mil.no>]
Sendt: 18. desember 2013 15:42
Til: Anne Karine Sørskår
Kopi: Postmottak NOKUT
Emne: Uttalelse til sakkyndigrapport - FIH evaluering

Hei, ref skriv av 28.11.2013 med referansenr 12/620-11 er Forsvarets ingeniørhøgskole bedt om å komme med en uttalelse til rapporten.

Forsvarets ingeniørhøgskole har ingen kommentarer til rapporten.

Vi synes det er en god rapport og kjenner oss igjen i det som er skrevet.

Mvh

 Bjørnar Sandstad
Kaptein/Studie- og kvalitetsrådgiver

Forsvarets Ingeniørhøgskole

E-post: bsandstad@mil.no

Telefon: 0500 3403 / 61 10 34 03

Mobil: 934 33 164

Besøksadresse: Base Jørstadmoen, 2625 Fåberg